

Dr hab. Alicja Rumianowska, prof. AM

Gdańsk, dnia 25.07.2024 r.

Akademia Muzyczna w Gdańsku

Dziedzina: sztuka

Dyscyplina: sztuki muzyczne

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

MGR SHI QI QIAO

ZLECENIODAWCA RECENZJI

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie na podstawie ustawy z dnia 14 marca 2003 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 30 sierpnia 2018 r. poz. 1669).

DOTYCZY

Pisma Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina prof. dra hab. Pawła Łukaszewskiego, informującego o powierzeniu mi funkcji recenzenta pracy doktorskiej pani Shi Qi Qiao w dyscyplinie artystycznej – sztuki muzyczne.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska pani Shi Qi Qiao pod tytułem „**Charakterystyka muzyczna i styl wykonawczy rosyjskich romansów i chińskich pieśni artystycznych – analiza porównawcza na bazie wybranych utworów**” składa się z dzieła artystycznego zapisanego na nośniku CD oraz jego opisu.

Dzieło artystyczne obejmuje nagranie 13 pieśni kompozytorów rosyjskich i chińskich, z towarzyszeniem fortepianu. Solistce towarzyszyła przy fortepianie Walentyna Kudriewcowa. Reżyserem całości nagrania dokonanego w marcu 2024 roku był Wiktor Szymański.

Na płycie znajdują się następujące pieśni:

1. Piotr Czajkowski – *Otczewo*, op. 6 nr 5 sł. L. Mei wg H. Heinego,
2. Huang Zi – Chun si qu – *Wiosenna tęsknota*, sł. Wei Hanzhang,
3. Sergiusz Rachmaninow – *Polubiła ja*, op. 8 nr 4. sł. T. Szewczenko,
4. Liu Xue'an – Hong dou ci – *Poemat o czerwonej fasoli*, sł. Cao Xueqin,
5. Sergiusz Rachmaninow – *Uż ty, niwa moja*, op. 4 nr 5, sł. A. Tołstoj,
6. Li Yan – Qing yu an yuan xi – *Jadeitowa szkatułka*, sł. Xin Qiji,
7. Piotr Czajkowski – *Kołybielnaja piesnia*, op. 16 nr 1, sł. A. I. Majkow,
8. Zheng JianChun – Yao lan qu – *Kołysanka*, sł. Kompozytor,
9. Piotr Czajkowski – *Ja li w pole da nie trawuszka byla*, op. 47 nr 7, sł. I. Surikow,
10. Zhou Jiasheng – Yu mei ren – *Mak*, sł. Li Yu – Południowa Dynastia Tang,
11. Piotr Czajkowski – *Kaby znalaz ja*, op. 47 nr 1, sł. A. Tołstoj,
12. Xiao Youmei – Wen – *Pytanie*, sł. Yi Weizhai,
13. Huang Zi – Ta xue xun mei – *Szukając śliw w śniegu*, sł. Liu Xue'an.

DZIEŁO ARTYSTYCZNE

Pieśni zaprezentowane przez Doktorantkę zamknięte zostały w logiczną, spójną i przemyślaną całość. Każda pieśń rosyjskiego kompozytora przeplata się z odpowiednią jej chińską pieśnią artystyczną. Umiejętnie dokonany podział wykreował zadowolający w odbiorze efekt. Doktorantka dysponuje przyjemnym w barwie głosem sopranowym, który w zależności od charakteru poszczególnych pieśni stosownie zabarwia ciemniejszymi lub jaśniejszymi odcieniami. Pieśni z kręgu rosyjskiego – romanse – rozbrzmiewają gęstym *legato*, płynną narracją tekstu. Odczuwalne jest dogłębne przeanalizowanie treści, by wyraziście przekazać emocje każdej z pieśni. Na uwagę zasługuje wymowa języka rosyjskiego, co oznacza, że odczytanie cyrylicy nie sprawiło Doktorantce problemu. Prawidłowo brzmiące spółgłoski, a także wyraźnie wyartykułowane rosyjskie *ł* zasługują na uznanie. W pieśniach kompozytorów rosyjskich – szczególnie we frazach z dramatycznym przesłaniem – dźwięk prowadzony jest w zamyśle Doktorantki większym *vibrato*, nie zawsze w moim odczuciu koniecznym. Niestety nie obyło się bez potknięć intonacyjnych. Szczególnie w końcówkach fraz, gdzie chcąc

zamknąć delikatnie zdanie muzyczne Artystka zaniża wysokość dźwięku. Niedociągnięcia te usłyszeć można głównie w kulminacyjnych fragmentach, gdzie ewidentnie brakuje Doktorantce siły na subtelne wykończenie frazy. Z tym związane jest również niejednokrotnie dzielenie dodatkowym, niepotrzebnym oddechem frazy i narracji tekstu w niej zawartego.

W pieśniach artystycznych chińskich kompozytorów głos Doktorantki brzmi zdecydowanie swobodniej. Z wiadomych względów ta twórczość jest jej bliższa kulturowo, a w konsekwencji ekspresja i przekaz emocji jest sugestywny. W zestawieniu z kompozycjami rosyjskimi, pieśni z chińskiego kręgu kulturowego nie należą do zbyt wymagających technicznie. Kandydatka może tutaj zaprezentować swobodę artystyczną i bogactwo interpretacyjne. Większość pieśni chińskich kompozytorów zaprezentowana w dziele artystycznym ma swoje korzenie w tradycyjnej kulturze Chin. Przykładem takiego utworu, który wyraziście wybrzmiał na płycie jest *Kołysanka* Zheng JianChun. Głos Artystki nabiera nosowo-gardłowego zabarwienia, jest bogato nasycony – tak charakterystyczny dla realizacji pieśni chińskich. Ostatni utwór zawarty na płycie jest dodatkiem, a jednocześnie przykładem najnowszej twórczości chińskich kompozytorów. Osobiście muszę przyznać, że ciężko odnieść się jednoznacznie do wykonawstwa pieśni chińskich kompozytorów. Mimo dość licznej grupy wokalistów z Chin na polskich uczelniach, rzadko mamy możliwość słuchania ich w repertuarze Państwa Środka. Jednakże w zaprezentowanym dziele artystycznym można zauważyć umiejętność Artystki w różnicowaniu operowania głosem tak w rosyjskiej, jak w chińskiej pieśni.

Niebagatelną rolę odegrała pianistka współtworząca z Doktorantką część artystyczną. Pani Walentyna Kudriewcowa wykazała się kunsztem pianistycznym, maestrią współtworzenia piękna fraz, podkreślania poprzez brzmienie fortepianu narracji tekstu.

OPIS DZIEŁA

Przedłożona do oceny część opisowa liczy 131 stron. Zawiera abstrakt, streszczenie, następnie spis pieśni zawartych w dziele artystycznym, wprowadzenie, 6 rozdziałów z licznymi podrozdziałami, zamykające całokształt podsumowanie oraz bibliografię.

Praca jest bardzo rozbudowana. Liczne podpunkty i odnośniki do tychże bardzo mocno zaburzają skupienie nad poszczególnymi tematami. Można by zrezygnować z niektórych na rzecz płynniejszego przejścia do kolejnych zagadnień.

We wprowadzeniu Shi Qi Qiao zapoznaje czytelnika z pojęciem „romans” i pieśń „artystyczna” w muzyce, wykazuje cechy charakteryzujące poszczególne gatunki. W tym punkcie zostało

również przedstawione znaczenie badań nad powstawaniem obydwu gatunków. W opisie dzieła artystycznego każda z omawianych pieśń została przetłumaczona na język polski.

Rozdział pierwszy pt. *Analiza porównawcza pieśni Piotra Czajkowskiego „Otczewo” i pieśni „Wiosenna tęsknota” kompozytora Huang Zi z perspektywy formy muzycznej* zawiera w głównych punktach sylwetki twórców poszczególnych pieśni, natomiast w licznych podpunktach: tło powstania pieśni, analizę formalną, analizę wokalną, podobieństwa i przeciwieństwa z perspektywy formy muzycznej. Doktorantka w tym rozdziale, stosując metodę analizy muzycznej, kładzie nacisk na analizę porównawczą omawianych pieśni.

Drugi rozdział zatytułowany *Analiza porównawcza ekspresji emocjonalnej pieśni „Polubiła ja” Sergiusza Rachmaninowa i „Poemat o czerwonej fasoli” Hongdou Ci* kolejno przedstawia rys biograficzny kompozytorów i autorów tekstu. W podpunktach opisana została analiza formalna, interpretacja wokalna oraz analiza porównawcza obu pieśni. Autorka skupia się tu na uwydatnieniu trudności w wykonawstwie obu omawianych pieśni pod względem uzewnętrzniania emocji tekstu: ... *odmienność stylu ekspresji emocjonalnej wynika przede wszystkim z różnic kulturowych, związanych z uwarunkowaniami historycznymi, społecznymi i obyczajowymi....* (str. 54).

W rozdziale trzecim pt. *Analiza porównawcza pieśni „Uż ty, niwa moja, niwuszka” Sergiusza Rachmaninowa i „Jadeitowa szkatułka – Noc Święta Latarni” Qingyu’an-Yuanxi kompozytora Li Yana z perspektywy dramatycznej i estetycznej* Autorka opisuje sylwetki twórców, opis utworów, uwarunkowanie powstania pieśni, analizę formalną oraz interpretację poszczególnych pieśni. Na uwagę zasługuje tu przybliżenie pracy nad wyrazistością w wymowie tekstu w chińskiej pieśni artystycznej. Doktorantka uwypukla najważniejsze przesłanie w interpretacji chińskiej pieśni artystycznej: *Śpiewanie pieśni artystycznych do słów klasycznej poezji chińskiej wymaga połączenia trzech elementów: emocji, głosu i treści* (str. 71).

W czwartym rozdziale, zatytułowanym *„Kołybielną piosnią” Piotra Czajkowskiego i „Kołysanka” – „Yao lan qu” Zheng Jianchuna jako przykładowa analiza gatunku kołysanki*, Doktorantka ponownie przedstawia sylwetki kolejnych twórców, okoliczności powstania utworów, dokonuje analizy formalnej obu utworów. W tym rozdziale zwraca uwagę podejście Doktorantki do formy *kołysanki* jako gatunku. W chińskim rozumieniu przedstawionego tekstu

tej pieśni „*Małe dziecko szybko dorośnie i przysłuży się Ojczyźnie*”. Zdaniem Autorki „*Kołysanka*”, nadając głębszy sens matczynej miłości, z powodzeniem podnosi także muzyczne utwory o tematyce kołysanki do rangi instrumentów wychowania patriotycznego (str. 86).

Kolejny, piąty rozdział pt. *Analiza porównawcza pieśni Piotra Czajkowskiego „Ja li w pole da nie trawuszka była” i pieśni Zhou Jiashenga „Mak” z perspektywy kreacji postaci* omawia okoliczności powstania pieśni, analizę formalną, charakterystykę utworów oraz opis interpretacji przedstawionej w tym rozdziale chińskiej pieśni artystycznej. Autorka bardzo wnikliwie uwydatnia postrzeganie autorów tych pieśni. *Różnice w światopoglądzie, doświadczeniach życiowych i kulturze wykształcenia prowadzą do różnorodnych cech artystycznych i indywidualnych stylów twórczych, co skutkuje różnorodnością i pluralizmem stylistycznym* (str. 103).

W rozdziale szóstym pt. *Analiza porównawcza pieśni Piotra Czajkowskiego „Kaby znała ja” i pieśni Xiao Youmei „Pytanie” jako przykład utworów zawierających pytanie pozorne* Autorka ponownie przedstawia zarys powstawania pieśni, dokonuje analizy formalnej oraz analizy porównawczej. Jednak syntezą zasadniczo spajającą całość jest zdanie: *...różne tła kulturowe, różne kraje, różne języki, ale podobne intencje i sens wypowiedzi* (str. 119).

W aneksie ostatniego rozdziału Doktorantka zapoznaje nas z jeszcze jedną pieśnią, tym razem z kręgu najnowszych dokonań w dziedzinie chińskiej pieśni artystycznej.

Zamykając całość pracy Shi Qi Qiao podkreśla: *W różnych historycznych i społecznych kontekstach narodowych rodziły się dzieła muzyczne o charakterystycznych dla nich cechach* *W niniejszej pracy dokonano wstępnych badań cech i stylu wykonawczego rosyjskiej liryki romantycznej i chińskich pieśni artystycznych, które zostaną w przyszłości wzbogacone i uściślone.* (str. 125).

Liczne przykłady nutowe zawarte w całości pracy bardzo przybliżają przeprowadzaną przez Autorkę analizę poszczególnych pieśni. Jednak tu dostrzegłam pewne niedociągnięcia. Niekiedy – dotyczy to głównie pieśni chińskich kompozytorów – brakuje klucza, od którego rozpoczyna przykład nutowy.

Mile widziane byłoby również zamieszczenie w aneksie pracy nut chińskich kompozytorów.

Bibliografia opiewa na ponad 55 pozycji, tak publikacji naukowych, jak i materiałów audiowizualnych. Niestety muszę tu nadmienić, iż Doktorantka czerpiąc z materiałów audiowizualnych nie podaje daty ich powstania, nie uwzględnia również niekiedy wykonawców. Poza tym w opisie dzieła artystycznego Autorka odnosi się w przypisach do

materiałów, których w ogóle nie wyszczególnia w bibliografii. Natomiast z tak mnogiej bibliografii nie znalazłam prawie w ogóle żadnego odniesienia w tekście pracy.

W opisie dzieła artystycznego wkrađło się też wiele niedociągnięć związanych z redagowaniem tekstu; formatowanie, różnie zapisane tytuły rosyjskich pieśni (raz cyrylicą, w innym miejscu transliteracją) oraz liczne literówki. Korekta edytorska pozwoliłaby na czytelniejszy wizerunek całości.

Podkreślone w tym miejscu uwagi nie rzutują na merytoryczną stronę opisu pracy doktorskiej. Pod tym względem praca skonstruowana jest właściwie, a treść zawarta w niej wyczerpuje temat.

KONKLUZJA

Po zapoznaniu się z dziełem artystycznym i jego opisem pt. **„Charakterystyka muzyczna i styl wykonawczy rosyjskich romansów i chińskich pieśni artystycznych – analiza porównawcza na bazie wybranych utworów”**, stwierdzam, że Doktorantka wykazała się umiejętnościami artystycznymi popartymi właściwie formułowanymi wnioskami. Zarówno dzieło artystyczne, jak i opis stanowią wkład w dziedzinie sztuki.

Niniejszym stwierdzam, że mgr Shi Qi Qiao wykazała się wiedzą teoretyczną i praktyczną oraz rozwiązała założone w pracy zagadnienia. Przedstawioną pracę doktorską przyjmuję i wnioskuję do dalszego procedowania.

dr hab. Alicja Rumianowska, prof. AM